

- «Членами молодіжних громадських організацій можуть бути особи віком від 14 до 28 років, членами дитячих громадських організацій - особи віком від 6 до 18 років» ЗУ «Про громадські об'єднання».

Завершують наше дослідження, відносно важливі, але, на нашу суб'єктивну думку, на жаль, відносно слабко закріплені в сучасному українському праві, це зокрема: право на захист від усіх форм насильства, яке знаходить своє законодавче закріплення в статті ст. 18 ЗУ «Про охорону дитинства» в якому йдеться: «Держава забезпечує право дитини на проживання в таких санітарно-гігієнічних та побутових умовах, що не завдають шкоди її фізичному та розумовому розвитку.» та, право на зайняття підприємницькою діяльністю, яке точно має гарні перспективи щодо його розвитку, популяризації серед соціально активної молоді, і, як результат, більш деталізованої нормативізації, яка наразі, виражається через ст. 22, себто: «Діти, які досягли 16-річного віку, мають право займатися підприємницькою діяльністю, можуть бути членами колективного сільськогосподарського підприємства та членами селянського (фермерського) господарства в порядку, встановленому законом».

Висновки. За кількісними та якісними показниками, визнаючи доктринальну ієрархічну силу правових норм загальної теорії права, маємо можливість визначити важливість для української держави кожного окремого права фізичної особи з неповною дієздатністю за достатньо суттєвою ознакою такою як юридична сила дії та безпосереднього поширення норм права, які саме права для неповнолітніх осіб є найбільш закріпленими, формально-визначеними, санкціонованими та забезпеченими державним захистом через заходи впливу, а на яких органам законодавчої влади необхідно звернути та зосередити свою увагу. Також, важливо акцентовано увагу на необхідності створення нормативно-правового акту в якому чіткого формалізується перелік прав фізичних осіб з неповною дієздатністю, доцільність якої, в свою чергу, не може підлягати сумніву, адже наразі доволі болючою є проблема систематичного порушення згаданих прав як на побутовому пласті взаємовідносин, наприклад між дітьми та батькам, так і взаємовідносин на загальносуспільному рівні загалом. Діти як незалежні та сильні особистості мають рекордно малий ступінь усвідомленості щодо наявних у них прав та, відповідно, форм, методів, заходів їх захисту останніх. Отже, завершивши всеохоплююче, ґрунтовне та, дійсно, необхідне дослідження, ми сподіваємось довести до наукової громади, політичної еліти країни та суспільства загалом необхідність, доцільність та релевантність запровадження цього закону, можливість його сприяння розвитку української правової думки та ми дійшли висновку, що ці заходи, можна вважати історичним вкладом та доволі перспективним кроком для України в майбутнє.

Список використаних джерел

1. Конституція України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://ufpp.gov.ua/content/PDF/zakonodavstvo/konstitychiya.pdf> - С. 3. – ст. 1.
2. Яценко А.В. Членство України в ООН // Наукові праці історичного факультету. – 2013. - № 1. - С.1. Режим доступу: <http://s-journal.cdu.edu.ua/base/2008/v5/v5pp208-210.pdf>

СУСПІЛЬНА МОРАЛЬ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ

Грицай Т.

(аспірантка Львівського університету бізнесу і права)

Анотація. Стаття присвячена дослідженню поняття «суспільна мораль», сутності суспільної моралі як категорії соціальної філософії та соціології права, співвідношення суспільної та індивідуальної моралі, обґрунтуванню необхідності правового захисту суспільної моралі.

Ключові слова: суспільна мораль, правовий захист суспільної моралі.

Аннотация. Статья посвящена исследованию понятия «общественная мораль», сущности общественной морали как категории социальной философии и социологии права, соотношения общественной и индивидуальной морали, обоснованию необходимости правовой защиты общественной морали.

Ключевые слова: общественная мораль, правовая защита общественной морали.

Annotation. The article investigates the notion of "public morality," the essence of social morality as a category of social philosophy and sociology of law, the ratio of social and individual morality, legal substantiation necessary to protect public morals.

Key words: public morals, legal protection of public morality

Теоретико-правовий екскурс дослідження суспільної моралі як ключового елемента сучасного етико-правового дискурсу вимагає з'ясування проблем інтерпретації захисту суспільної моралі. Відразу зауважимо, що на сьогодні відсутнє нормативне визначення такої ключової категорії як "захист суспільної моралі". Так само відсутні і відповідні комплексні наукові розробки. Але ж у правовому регулюванні відповідна правова лакуна має істотне значення з огляду на необхідність чіткого відмежування відповідних державних заходів із здійснення такого захисту від інших форм державно-організуючого владного впливу у правовій формі на суспільну мораль. Вважаємо, що відсутність чіткого осмислення змісту цієї проблеми свідчить про незавершеність як наукових, так і нормативно-практичних розробок у питаннях захисту суспільної моралі.

З огляду на зазначене, видається можливим сформулювати наукове бачення вирішення проблеми захисту суспільної моралі як специфічної наукової категорії, виходячи насамперед із опрацьованих у межах юридичної науки підходів до визначення категорії захисту у праві як певного родового поняття. Виходитимемо з того, що оскільки суспільна мораль є найважливішою складовою нормального існування та розвитку будь-якого суспільства і держави, її правовий захист повинен обіймати гідне місце в системі юридичної відповідальності[1], хоч, очевидно, що сукупність відповідних правових норм та відносин виходить далеко за межі інституту юридичної відповідальності за правопорушення у сфері суспільної моралі.

Спеціально питання захисту суспільної моралі як окремої юридичної категорії досліджували в українській юридичній науці М.Г. Іванець[2], В.В. Костицький[3], Н.Б. Новицька[4], І.І. Припхан[5] та ін.

Так, В.В. Костицький привертає увагу до того, що захист суспільної моралі неможливий без застосування державою вимушених заходів примусу, який знаходить прояв, з одного боку, у закріпленні правових норм щодо захисту суспільної моралі в законодавстві, а, з другого боку, у практичній реалізації наданих законом засобів захисту суспільної моралі, втіленні правових приписів і норм у діяльності компетентних органів влади, причому останнє є питанням правореалізаційної діяльності правоохоронних та судових органів, тобто практикою застосування законодавчих положень[6].

На думку М.Г. Іванця, та обставина, що право регулює певний вид суспільних відносин, свідчить, що цим відносинам надається особливого значення, вони беруться державою під охорону. Встановлюючи в правових нормах масштаби і межі поведінки з приводу конкретного блага, визначаючи права і обов'язки учасників правовідносин, їх бажану з точки зору суспільства поведінку і наслідки небажаних вчинків, держава таким чином бере під охорону ці блага і відповідні права на них[2]. М.Г. Іванець також вважає, що про захист суспільної моралі слід говорити лише тоді, коли відповідні порушення суспільної моралі вже відбулися і слід вживати заходів щодо усунення таких порушень і виправлення становища. При цьому поновленню підлягають, у цьому контексті, не лише права та свободи людини, але і суспільства в цілому, оскільки при захисті суспільної моралі як публічно-правової (а не лише етичної) категорії йдеться про суспільні інтереси, їх узгодженість та гармонізацію з особистими інтересами[2].

Захист суспільної моралі, з точки зору Н.Б. Новицької, необхідно розглядати у широкому і вузькому значеннях: 1) у вузькому значенні це забезпечення додержання прав людини у сфері суспільної моралі, попередження і профілактика їх порушень, реальне поновлення незаконно порушених прав і встановлення за допомогою нормативно-правових актів та дій відповідних органів реальної ефективної відповідальності за порушення прав та свобод людини та суспільства; 2) у широкому значенні – це реалізація

захисної функції адміністративного права, яка, у свою чергу, відображає захисну функцію держави. Захист суспільної моралі – це сукупність заходів спрямованих на відновлення, визнання прав та припинення юридично визначених порушень праву сфері суспільної моралі, що застосовуються, згідно чинного законодавства компетентними органами державного управління за заявою чи скаргою особи, права якої порушуються, або за власною ініціативою[4]. Такий захист ґрунтується, зокрема, на принципах: верховенства права; принцип поваги до прав, свобод, честі та гідності людини; принцип заборони цензури; гуманізму; невтручання органів державної влади і місцевого самоврядування у діяльність засобів масової інформації та суб'єктів підприємницької діяльності поза межами, визначеними законодавством; створення умов для здійснення саморегулювання у дотриманні законодавства про захист суспільної моралі; поваги до прав споживачів та не нав'язування їм будь-якої продукції; неприпустимості зловживання свободою діяльності засобів масової інформації[4].

Згідно із широким підходом до розуміння феномену правового захисту, останній може здійснюватися в різних формах (юридична діяльність, правовідносини, правова поведінка, юридичний процес та ін.). При цьому однією з основних форм існування правового захисту є юридична діяльність, яка включає не лише правотворчість і правореалізацію, але і правовий моніторинг як специфічний вид державної діяльності[7].

За такого підходу, захист суспільної моралі – це заснована на системі нормативно-правових актів діяльність уповноважених суб'єктів права, здійснювана в різних формах, за допомогою різних правових засобів, спрямована на усунення перешкод у здійсненні вимог, принципів і норм суспільної моралі з метою досягнення стану її повної правової захищеності. З огляду на побудову такого захисту на нормах права, цей захист у своєму зовнішньому відображенні постає саме як правовий захист.

Правовий захист суспільної моралі як міжгалузевий інститут є сукупністю норм, що належать різним галузям права, але мають однакову правозахисну спрямованість, з огляду на спільність об'єкта такого захисту – відносин, що складаються щодо реалізації вимог, принципів, настанов суспільної моралі в соціумі. При цьому правовою основою цього міжгалузевого інституту є відповідні норми конституційного права як база для конкретизації правових засобів захисту суспільної моралі в галузевому законодавстві України.

Поняття «охорона» та «захист» стосовно суспільної моралі, вочевидь, є взаємопов'язаними, проте не можуть бути ототожнені. Охорона суспільної моралі починається із встановлення відповідного правового режиму, визначення базових караних діянь і визначення гарантій та іншої діяльності, здійснюваної до порушення суспільної моралі. Захист же передбачає застосування примусових заходів щодо зобов'язаної особи, використовуваних в установленому законом порядку компетентними органами в цілях поновлення попереднього стану захищеності суспільної моралі та припинення протиправних діянь щодо неї.

Відмінними ознаками охорони та захисту суспільної моралі є ступінь їх зв'язку з порушенням її вимог. Охорона здійснюється за відсутності порушення суспільної моралі, натомість захист – коли є правопорушення або існує безпосередня загроза його вчинення. Охорона суспільної моралі забезпечується нормами, що слугують, переважно, цілям непорушності суспільної моралі, а захист здійснюється не нормами права, а безпосередньо компетентними (контролюючими та юрисдикційними) органами, які для цих цілей наділені законодавством відповідними повноваженнями[7].

Захист суспільної моралі у правовій площині постає як складне, пов'язане з феноменом суспільної моралі юридичне явище. Воно, зокрема, характеризується такими рисами:

є необхідним складником забезпечення дієвості, реальності та ефективності принципів і норм суспільної моралі в суспільному житті, на рівні повсякденних індивідуальних, групових і загальносоціальних практик;

відображає суспільне благо та слугує реалізації відповідного публічного інтересу;
включає в себе комплекс відповідних норм права, що поєднуються у відповідний міжгалузевий правовий інститут (має правовий характер);

має вольовий, державно-владний характер, що може поєднуватися із заходами самозахисту суспільної моралі з боку громадських організацій, інших неурядових суб'єктів суспільних відносин;

реалізується через особливу юридичну діяльність компетентних органів влади, що має системний, цілісний, прогнозований, упорядкований, підзаконний характер;

ґрунтується на можливості застосування державного примусу в рамках, визначених законом;

охоплює своєю захисною дією як всю сферу функціонування суспільної моралі, так і її конкретні прояви й форми відповідно до встановлених законодавством меж державного втручання до зазначеної сфери;

має цільову спрямованість – досягнення високого рівня правової захищеності суспільної моралі від зовнішніх і внутрішніх засобами правового регулювання в широкому сенсі;

ґрунтується на загальновизнаних принципах права та враховує міжнародно-правовий досвід у цій сфері суспільних відносин;

є гнучким механізмом реагування на зовнішні і внутрішні загрози щодо суспільної моралі;

становить невід'ємну складову частину механізму забезпечення духовної та – ширше – національної безпеки України.

З точки зору розвитку теоретико-правового дискурсу щодо суспільної моралі, подальшого ґрунтовного наукового опрацювання потребують кожна з окреслених вище властивостей захисту суспільної моралі як системно пов'язаного з суспільною мораллю правового явища.

Отже, як показав проведений теоретико-правовий аналіз феномену суспільної моралі в контексті широкого підходу до праворозуміння і моралерозуміння та з урахуванням полідисциплінарних здобутків етико-правового наукового дискурсу, під суспільною мораллю можна розуміти особливу сферу моральної регуляції, яка вміщує сукупність історично сформованих, прийнятих у даному суспільстві (суспільно визнаних) та зорієнтованих на досягнення спільного (колективного) блага ціннісних імперативів (принципів, ідеалів, традицій і звичаїв, моральних цінностей, норм), їх відображення у свідомості людей та відповідних поведінкових стандартів (нормативних моделей поведінки), що формуються на основі відповідних ціннісних імперативів, дія яких забезпечується засобами впливу громадської думки та внутрішнього переконання членів цього суспільства, а також володіє засобами колективного осуду аморальних вчинків членів суспільства.

Список використаних джерел

1. Миллеров Е.В. О видах юридической ответственности в сфере посягательств на общественную нравственность / Е.В. Миллеров // Вектор науки ТГУ. – 2010. – №3(3). – С. 129.
2. Іванець М.Г. Правове закріплення проблем захисту суспільної моралі / М.Г. Іванець // Малий та середній бізнес (право, держава, економіка) – 2011. – № 3-4 – С. 42-46.
3. Іванець М.Г., Костицький В.В., Петрова Т.А. Суспільна мораль як об'єкт правового захисту / М.Г. Іванець, В.В. Костицький, Т.А. Петрова // Соціологія права. – 2011. – № 2. – С. 56-63. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/socpr/2011_2/Ivanec_Kostickiy.pdf.
4. Новицька Н.Б. Захист суспільної моралі в умовах інформаційної трансформації суспільства: Монографія / Н.Б. Новицька. – К.: ... , 2016. – С. 49-63.
5. Припхан І.І. Конституційно-правові засади захисту суспільної моралі. Дис. ... канд. юрид. наук. Спеціальність: 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право / І.І. Припхан. – К., 2011. – С. 106-177.
6. Костицький В.В. Захист суспільної моралі як функція сучасної держави: Монографія / В.В. Костицький. – Дрогобич: Коло, 2013. – С. 30.
7. Сологуб А.Ю. Правовая защита ребенка в Российской Федерации: теоретико-правовой аспект. Дисс. ... канд. юрид. наук. Специальность: 12.00.01. – теория и история права и государства; история учений о праве и государстве / А.Ю. Сологуб. – Иркутск, 2016. – С. 92.